

ANTONI DĘBIŃSKI

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

[KOMENTARZ] DO USTAWY JULIJSKIEJ
O BEZPRAWNYCH ZABIEGACH WYBORCZYCH
14 TYTUŁ 48 KSIĘGI DIGESTÓW
TEKST – TŁUMACZENIE – KOMENTARZ

Czternasty tytuł czterdziestej ósmej księgi Digestów obejmuje jeden tekst, komentarz Modesty na do *lex Iulia de ambitu* wydanej w 18 r. przed Chr. na wniosek Augusta. Ustawa stanowiła jedną w serii wydanych przeciwko *ambitus*, bezprawnym działaniom lub aktom zmierzającym do uzyskania urzędu (korupcja, przekupstwa, urządzenie bankietów i igrzysk, zmowa między konkurentami na niekorzyść innych). W dosłownym znaczeniu termin należy rozumieć jako „chodzenie wokoło”, „krążenie”, „ubieganie się o przychylność”. We współczesnym języku najbliższymi znaczeniowo określeniami są „agitowanie”, „zabieganie”. W prawie karnym termin oznaczał przestępstwo bezprawnych działań (zabiegów) wyborczych (*crimen ambitus*).

DIGESTA IUSTINIANI AUGUSTI
DE LEGE IULIA AMBITUS

D. 48,14,1pr. (*MODESTINUS libro secundo de poenis*):

Haec lex in urbe hodie cessat, quia ad curam principis magistratuum creatio pertinet, non ad populi favorem.

1. Quod si in municipio contra hanc legem magistratum aut sacerdotium quis petierit, per senatus consultum centum aureis cum infamia punitur.

2. Qua lege damnatus si alium convicerit, in integrum restituitur, non tamen pecuniam recipit.

3. Item is, qui novum vectigal instituerit, ex senatus consulto hac poena plectitur.

4. Et si qui reus vel accusator domum iudicis ingrediatur, per legem Iuliam iudiciariam in legem ambitus committit, id est aureorum centum fisco inferre iubetur.

DIGESTA JUSTYNIAŃSKIE
[KOMENTARZ] DO USTAWY JULIJSKIEJ
O PRZESTĘPSTWACH WYBORCZYCH

D. 48,14,1 (MODESTYN w księdze drugiej *O karach*):

pr. Ustawa ta obecnie nie jest stosowana w Rzymie, ponieważ powoływanie urzędników należy do cesarza, a nie zależy od woli ludu.

1. A jeżeli ktoś w mieście (*municipium*) ubiegałby się o urząd albo kapłaństwo wbrew tej ustawie, na mocy uchwały senatu karany jest grzywną w wysokości stu aureusów oraz infamią.

2. Skazany na mocy tej ustawy, jeśli komuś innemu udowodni, przywracany jest do poprzedniego położenia prawnego, nie odzyskuje jednak pieniędzy.

3. Także i ten, kto wprowadzi nowy podatek, na podstawie uchwały senatu karany jest tą karą.

4. A jeśli jakiś oskarżony lub oskarżyciel wchodzi do domu sędziego, według *lex Iulia iudiciaria* dopuszcza się wystąpienia przeciwko ustawie o przestępstwach wyborczych i nakazuje się mu wpłacenie do skarbu państwa stu aureusów.

KOMENTARZ

Ad D. 48.14.1

W starożytnym Rzymie, szczególnie w okresie republiki, przestępstwo to było dość szeroko rozpowszechnione, ponieważ w praktyce ustrojowej tego okresu istotną rolę odgrywały, z reguły coroczne, wybory urzędników. Cytowany tekst potwierdza z jednej strony fakt wyjścia z użycia formalnie nadal obowiązującej aż do Justyniana ustawy julijskiej (w warunkach państwa o ustroju cesarstwa nie miała już zastosowania), z drugiej zaś możliwość jej praktycznego zastosowania poza samym Rzymem w przypadku bezprawnych działań w warunkach municypalnych.